

MAGYAR KURIR

Indult Bétslöl, Kelden Junius' 10-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Megesék a' Parlamentum' megváltoztatása vagy reformáltatása felett való nagy vetélkedés az alsó házban: de nem leve belölle semmi. Május' 20-dikán terjesztette *Sir Francis Burdett* a' gyűlés' eleibe a' dolgot. Azt gondolták előre, hogy legalább két napig el fog tartani a' felette való disputálás: de az első napon elvégződött. Úgy látszik, hogy a' mostani időbéli környűállások között igen veszedelmes eszköznek tartják ezt sokak az országra nézve. Most sokkal több ellenzői találtattak a' Parlamentum' tagjai között, mint ez előtt tsak 4 — 5 — 6 esztendővel találtattak, mellyet ki lehet hozni a' voksok' régibb és mostani számának összehasonlításából. Az 1812-dik esztendőben is éppen ezen tárgy felett fordult volt hasonló nevezetes tanátskozás elő az alsó házban. Akkor *Brand* nevű tag tette volt fel azt a' jóvallást, hogy változtassák meg a' Parlamentum' állapotját. Az ő jóvallásának 88 tagok fogták pártját, 215 ellenzői voltak: most ellenben tsak 77-ten fogták pártját a' *Burdett*' jóvallásának, 's 265 ellenzői voltak. A' mostani és akkori többség között való külömbözés tehát, tudni illik a' jóvallás ellenzésére való tekintetben, 61 volt.

Látván *Brougham* hogy az ő részének iparkodása ily viseletlenül hajótörést szenvedett, más színben akarja a' dolgot ismét elővételni. Jelentést tett, hogy ő a' *Septennial Aktának* megváltoztatása eránt

akar jóvallást terjeszteni a' Parlamentum' eleibe. Tudjuk, hogy ezen *Septennial Akta* szerént az alsó ház' tagjainak, ha a' Király hét esztendőnél hamarább való választást nem parantsolt, minden hetedik esztendőnek eltelése után, törvényesen vagy újra kell választatni, vagy pedig, másoknak kell helyekbe választatni. Most hát azt akarja jóvallani *Brougham*. Hogy a' 7 esztendei időt, rövidebbre kell határozni, példának okáért 3 esztendőre.

A' *Catholicusok*' ügyire nézve is ily véletlenül ütött - ki nem régen a' dolog a' Parlamentumnak mind két házaiban, holott ennek, mint már más versben is megjegyeztük, a' Ministerek között is találtnak pártfogói. — A' felső házban Május' 16-dikán végződött el a' dolog. *Lord Donoughmore* tette fel a' jóvallást, melly mint már közönségesen tudva van abban áll, hogy a' *Catholicusok*, politikai és polgári minden jusokra nézve, állittassanak egészszen egyenlő lábra a' *Protestánsokkal*, vagy jobban mondván az *Anglicana Egyház'* sorsosaival. Ily híres Orátorok fogták pártjokat, *Harrowby*, *Darnley*, *Grenville*, *Grey* Lordok, és *Bathurst*. *Henrik* a' *Norwichi* (*Anglicanus* szertartású) Püspök. Ellenek szegezték magokat, a' *Landaffy* Püspök, 's a' Ministerek közzül a' Fő Cancellarius, 's *Lord Liverpool* és *Bathurst*. A' voksolásban 142-tövel vettetett vissza az ő ügyök, 90 ellen.

Nem ok nélkül jegyezték meg tehát a' *Londoni* levelek a' Parlamentumnak

a' Catholicusok' ügyére nézve is kevés idő alatt történt nagy megváltozása. Tudjuk a' mult esztendőkbéli újságokból, hogy mikor ugyan ez az ügy a' Parlamentumban utóbbszor fennforgott volt és visszavetett, 500 kéréselek jöttek volt be ellene külömbkülömb Anglica gyülekezetektől az alsó házhoz, 's még is az ő ügyek ugyan ezen alsó házban akkor tsak négy voksokból álló többséggel vettett vissza. Most ellenben tsak két kéréselek jöttek-be ellene, egy tudni illik a' Dublini Protestáns gyülekezettől, a' más pedig az *Oxfordi* Universitástól: 's még is most 24 ellenzőket talált ez az ügy az alsó házban.

Arra a' plánumára nézve a' Ministereknek, mellyet a' Habeas Corpus Akta' felfüggesztetésének további fenntartására nézve már kijelentettek a' Parlamentumban, ilyen jegyzések jöttek-ki a' *Times* nevű újságban: — „A' nemzet nagyon meg fog az által kedvetlenített, hogy a' Ministerek a' *Habeas Corpus Aktának* felfüggesztetését Jul. 1-ső napján túl is nyújtani akarják. Erre jutott tehát már *Anglia' Constitutziójának* állapota! Akármelty oldalról tekintsük mi ezt az eszközt, minden tekintetben nagyon sérelmes és keserves dolog ez mi reánk nézve. Ha szükséges ezen Akta' felfüggesztődésének fennmaradása, így az a' tapasztalás, hogy a' békesség' idején, mikor mással senkivel semmi bajunk nintsen, nállunk a' rossz emberekre való vigyázás a' jókra nem bizattathatik a' nélkül, hogy szabadságunk a' veszedelemnek kitétettsék 's egész országunk a' Ministerek' kezébe adattassék, ugyan keserves tapasztalás. Ha pedig nem szükséges az, hogy ez az Akta felfüggesztette maradjon, mellyet minden betsületes embernek kívánni kell, 's a' mellyet mi valószággal kívánunk és hiszünk is: így is tsak ugyan felettébb keserves dolog az, hogy hazafi társaink' egy részének, azon rend-

tartással ellenkezőleg, mellyet a' mi revolúciónknak leghiresebb emberei állítottak-fel, 's a' melynek az Anglus névvel éppen egy ideig kellett volna tartani, fogházakban senyvednek! Némelyek azt mondják, hogy szükséges a' Constitutziót, az egésznek megtartathatása végett, egy ideig felfüggeszteni; 's valószággal ennél kisebb okot nem is kellene 's nem is lehetne előhozni a' folyó dolgoknak mentésére: hanem így, jövődöre nézve látszik nekünk lenni ezen oknak felhozásával a' célzás. Ha ez nem fundamentum nélkül való dolog; így mi élni sem kívánunk tovább: ha pedig fundamentum nélkül való, úgy, ilyen eszközzel élni kétszeres gyalázat. Mit mondtak tavaly a' Frantzia Követek' kamarájában a' nyomtatásbéli és személyes szabadság ellen? Azt, hogy a' Frantzia nép még oly hánykodásban van, hogy veszedelmes lenne neki olyan szabadságot engedni, mint a' milyen Angliában fennáll! Mi most éppen így tselekszünk, midőn azt erőssítjük, hogy a' mi nemzetünk' állapota oly bizontalan és félelmes, hogy telyességgel nem lehet neki nagyobb szabadságot engedni, mint a' milyen Frantziaországban fenn áll. Mi nem hiszszük, hogy a' Parlamentum a' nemzet' egygyik részének a' másik ellen célzó efféle gondolkodásában megegygyezhessék 's azt megerössithesse: de ha tselekszi, így végképpen kitörölve van a' mi törvényes könyvünköl, a' mi Constitutzióunkból, a' *Habeas Corpus Akta.*“

Ezzel a' *Times* nevű újsággal egy kevésse ellenkező gondolkodás fordul elő a' Bavariában kijövő úgy nevezett *Közönséges újságban*: — „Minthogy elközeledt, így szoll a' nevezett újságban egy Londoni tudósító, a' Parlamentumnak új választás által lejendő megújittatása, tehát nem leszen szükségtelen megemléteni, hogy Angliában a' külömbkülömb rendű emberek' gondolkodása melly külömböző legyen az eránt, hogy melyik jobb,

az-é, hogy a' Ministerekkel tartó rész erősebb a' Parlamentumban, vagy pedig ha az azzal ellenkező rész erősebb. Szóljunk előbb a' *Whigsisták*, *Foksisták*, vagy a' mi mind tsak egygyet tesz', a' Ministerekkel ellenkezőkről. — „Ha ezek az emberek, így szoll egy része a' nemzetnek, a' kormány mellé kaphatnak, igaz hogy megszűnnek a' szabadság ellen elővétetett eszközök, de azt lehet kérdeni, hogy valyon azok az allyas emberek, kik már most is eléggé elbátródtak és elég nyúghatatlanok, valyon igymajd nem fognának-é elszenvedhetetlen Diktátorokká lenni? Azok az emberek ugyan, így szoll a' földműves, a' kik most a' kormány körül forognak, nem legnagyobb tálentumuak ugyan, de az én dolgom jól megy' alattok; a' gabonámnak jó árrat szereznek, minthogy az idegen gabonát nem bhotsátják-be. Én sem panaszolhatok ellenek, így szoll a' kézműves, mivelhogy látom, hogy ha rajtok állana, készek volnának holnap hadakozást tsinálni, tsakhogy segíthessenek rajtunk. Ki tudja, valyon eme' *Foksisták* nem fognának-é mindent forgatni fenekestül? Voltak ők már egyszer a' nyakunkon, 's örvendettünk, hogy lerázhattuk őket onnét; mindent a' magok' kezire akartak hajtani. Eddig az *Antiwhigsistákról*. — Hát az elkevélyedett gazdagabb tulajdonos és polgár mit beszél? Ez így szollítja-meg magamagát: Hát én azon rongyos Békebiráktól ide 's tova hirtzoltatni engedjem magamat, kiknek most (a' Habeas Corpus Aktának felfüggesztetése által) a' Ministerekkel tartó rész arra, hogy engem' ha tsak egy kevéssé nagyon hangosan talállok is beszélteni, fogházba zárhassanak, hatalmat adott? A' mi helybéli Prédikátorunk, a' ki egyszersmind Békebíró is, a' ki tőlünk különben is eleget elveszen, már az én Nagyságos Uram is legyen? Fenn tarthatjuk mi a' tsendességet, ilyen sok katona nélkül is. Így beszélnek az

Anti-Torysták; — 's az író ekképpen végzi szavait: *tantas componere lites*, nem reánk bizták.“

A' *Whigsisták* vagy *Foksisták* Május' 23-dikán fényes vendégséggel inneplették a' Londoni egygyik kortsma' szalájában a' magok barátjoknak *Burdettnek* *Parlamentum'* tagjává lett választatásának emlékezetnapját. *Burdett* maga ült elől. Nevezetes Lordok, mint *Russel*, *Cochrane*, 's egyéb nagy hírü emberek voltak jelen, milyenek *Brougham*, *Robert Wilson* 's mások. Nevezetes hazafi beszédek is tartattak. *Brougham* azt kötötte a' jelenlévők' szivire: melly szükséges légyen minden erejekkel ellene szegezni magokat a' *Ministerek'* azon iparkodásának, hogy a' *Habeas Corpus* Aktának felfüggesztetését tovább is fenntarthassák. Ezen inneplelés' alkalmatosságával kedvetlenséggel vették észre a' *Foksisták*, hogy a' *Grenville'* résziről, kik eddig hasonlóképpen a' *Foksistákkal* tártottak, senki meg nem jelent ezen vendégségben, a' melly reájok nézve azt a' szomorú környülállást mutatja, hogy a' *Ministerek* mint régebben *Canninget*, úgy mostanság *Grenvillét* is a' magok részekre hódították.

Spanyol Amerika.

A' *Bolivár* 's átaljában a' *Venezuelai* insurgensek' szerentséjiről, melyről mostanság külömbkülömb tudósításokat közlöttek de tsak diríbdarabonként a' Londoni újságlevelek, már most ugyantsak arról hivatalszerént való előadással is szolgálnak, melynek ez a' foglalata: —

„Mihelyest *Bolivár* a' maga utóbbi expeditziójával *Barcellonához* kiszállott, ötöt itt Királyi Generális *Real*, a' ki *Carracasból* 3000 emberekkel éppen ekkor ide érkezett vala, azonnal megtámotta. *Real* két versben próbálta reárohánás által elfoglalni a' várost; sőt másod ízben már annyira is vitte vala a' dolgot, hogy a' nagy piatzra is benyomúlt vala, de tsak egy szempillantatig maradhalott-meg ott;

nagy veszteséssel kiverették onnét; a' midőn ő ekkor a' várostól egy óra távolságnyira állapotodott-meg oly határozással, hogy ott fog addig tartózkodni, míg a' fő vezér *Morales*, a' ki 18 hajókkal a' tengeren arra felé az ő segítségére közelgetett, megérkezik. *Bolivár* a' maga hajójirol a' legényeket ugyan a' partra mind kivitte 's a' több katonához tsatólván haszonra fordította; de a' hajókat, mint régebben iratott, nem égette-el, hanem tsak négy *Schoonert* (kised hajót) süllyesztetett-le a' kikötőhely' torkában. —

„*Morales* megérkezvén *Morro* nevű fok mellé, melly jól meg van erősítelve, itt kötött-ki, nem tsak a' katonaságot hanem hajós legényeinek nagyobb részét is, mind egygyütt valami 2000 embereket, a' partra kiszállitván, haladék nélkül parantsolatot küldött *Real*hoz (Mártz. 3-dikán), hogy a' *Barcellona*ra való útést újítsa-meg, mert az alatt ő is előre nyomulván ötöt segiteni fogná a' verekedésben. A' *Morro* fokán tsak 100 embert hagyott hátra hajóinak védelmezésére. *Barcellona* felé közelgetvén, ágyuzást és puskából való tüzelést hallott a' *Real*' armádája felől és azt gondolta, hogy *Real* már valósággal öszszetsapott a' *Barcellonai* insurgensekkel. Igaz is volt, hogy *Real* már az insurgensekkel verekedett, de nem a' *Barcellonai*akkal, hanem a' *Morino* és *Arismendi* seregeivel, kik a' *Bolivar*' segítségire megérkezvén *Real*t éppen akkor támogták vala meg 1500 lovasokkal, mikor ő *Barcellona*ra reá akart ütni, mint *Morales* megparantsolta vala. *Real* ehezképpest vakmerő verekedés után ismét *Caraccashoz* futott vissza: *Bolivár* pedig, midőn magát a' *Morino* és *Arismendi* megérkezéssek által az ostromoltatás alól feloldoztatva lenni szemlélte, 300 embereket azonnal elküldött, hogy a' *Morro* fokát, a' *Morales*' távolléte alatt meglepvén, az azon lévő ágyukat fordítsák a' *Morales*' hajóinak.

Ezt az azokon hátrahagyatott kevés hajósok látván, a' vasmatskák' köteleit elvagdalták, 's a' hajókkal eleveztek: *Bolivár* pedig azalatt *Barcellona*ból *Morales*re kitsapván, ennek 2000 embereit elszélesztette, minekutánna valami 400-zal közülök megölt volna. A' következett napon azok is megadták magokat, kik a' verekedés' napján elszéledtek vala. *Morales* megsebesedvén, egy tsajkán futott utánna a' hajós sereginek, melly a' *La Guayra*' torka felé evezett-el. A' következett napon Mártz. 4-dikén *Bolivár* magát *Morino*val és *Arismendivel* öszszetsatolván, *Caraccas* felé a' *Real* kergetésére indult, egygyütt valami 7000 emberekkel, a' hova már az előtt *Piár* és *Bermudez* nevű Generálisok is útnak indultak vala, kiknek erejeket hasonlóképpen valami 7000 emberekre tették. A' mi itt következik, a' már tsak hír volt, hogy Mártzius' 17-dikén ez az egész insurgens erő már tsak 7 órányira állott *Caraccastól*, és hogy semmit sem lehetett kételkedni azeránt, hogy Aprilis' 1-ső napjáig az egész *Venezuelának* uraivá lettek az insurgensek, és hogy *Bolivár* a' *Venezuelai* Congressusnak Elölülőjévé tétetett volna.

Sant Domingo és Jamaika.

A' *Sant Domingói* Szeretsen uralkodókrol úgy irnak, hogy az Anglus szigeteknek nevezetesen *Jamaikának* nagy alkalmatlanságára kezdenek lenni. *Pethion* egy proklamátziót adott-ki, melly által minden rabszolgákat meghivutt, hogy hozzá fussanak, mert ha az ő földjén esztendeig megmaradtak, ott azután minden polgári jussal fognak birni, még azal is, hogy az Elölülői hivatal, az ő maga tulajdon hivatala is, kinyilva legyen minnyájok előtt. Ennek a' proklamátzióinak azonnal következését vették észre *Jamaika* szigetén. Valami hajós Szeretsenek azonnal ott hagyták uraikat *Jamaikán* 's általmentek *S. Domingóra* *Pethion*hoz. Az ő volt uraik jelentést tévén Hertzeg *Man-*

chesternél a Jamaikai Kormányozónál, hogy kéretesse vissza *Pethiontól* az ő hozzá szökött embereiket, oly választ kaptak a' magok Kormányozójoktól: hogy ő a' két sziget között fennálló kereskedésre nézve nem jó szívvel elegyíti magát ebbe a' dologba, 's azt az alkalmatosságot is elkerülni kívánja, hogy az Anglus Országlószéknek méltósága megsértődjék, melly az által megtörténne, ha *Pethion* tölle ezen kívánságot megtalálná tagadni. Végezetre összehívatván a' Kormányozó a' maga Tanácsát, ennek eleibe terjesztette a' dolog' nivoltát, a' melly úgy ítélte, hogy legjobb leszen az Országlószék tudósítani felőle.

Frantzia Ország.

Május' 21-dikén lefolyt *Alenszonban* 16 bünösöknek a' pere, kik többire, mint támadásnak ingerlői, fegyveresen fogatattak-el. Két főbbek halálra, ketten hóltig, ötön pedig 5 esztendeig tartó fogságra büntették. Heten szabadon bocsátattak.

Május' 22-dikén a' *Bordeauxbéli* összeesküdteknek is lefolyt a' pere. *Randon* az összeesküvés' feje 5 főbb társával egygyütt halálra, 9-tzen, kik között egy aszszony is, bezárattalásra büntették. A' többek elbocsátattak. — Melly gyáva és tsaknem bolondságon határozódó plánuma volt ezen szerentsetleneknek, megtették az egygyik bünösnek vallástételéből, a' ki azt vallotta, hogy az ő plánumjok abban állott légyen, hogy *Bordeaux* városát elfoglalván a' tisztviselőket mind fogdossák-el 's hánnyák a' tengerbe, azután a' várost és hajókat prédálják-ki, azután az országnak minden részeire Kurirokat küldözvén széliyel, hirdettessék-ki, hogy *Bonaparte* 300,000 Amérikanusokkal *Bordeaux*hoz megérkezett, 's végezetre hogy a' *Randon* vesérlése alatt útjokat egyenesen Párisnak vegyék.

Német Ország.

A' Haszsziai Választó Fejedeleme

nem valóságosodott - meg az a' hír, hogy meghalt volna.

Ezen alkalmatossággal azt is költeménynek lenni nyilatkoztatja a' *Kasszei* újság, a' mit más újságok közönségesé tettek vala, hogy ezen Uralkodó Fejedelemtől az a' parantsolat jött-ki, hogy Ur titulust tsak a' nemességnek, 's a' hivatalbéli és tudományos embereknek kellessék adni. Azt írja a' nevezett újság, hogy ott semmi efféle parantsolat nem jött-ki.

B é t s.

Császár és Király ő Felsége méltóztatott nagy méltóságú *Esterházy Pál* & Hertzegségét, Cs. K. Camerariust, Titkos Tanácsost, 's a' Nagy Britanniai Udvarnál fő rangú Követet, ő Excellentiáját, a' Sz. István Magyar Kir. Rendjének nagy keresztjével megajándékozni.

A' Bavariai Koronaörökös Hertzeg és Hertzegné, tegnap reggel visszaindultak Bétsből Monachium felé.

Magyar Ország.

Pesten e' folyó Jun. 3-dikán nevezetes inneplés volt az Universtás' templomában; ezen Universtás' új zászlóját szentelték fel fényes pompával. A' tanuló ifjuság 's a' tanítók, ahoz illő tisztelettel a' templomba kísérték a' zászlót, a' hol azt Mélt. *Kovalik János* Püspök és G. Vikarius úr megszentelte, az után annak rudjába egy szeget ütött, utánna a' tanítók 's a' tanulók közzül is ütöttek minden karbéliek néhányan egyetegyét belé. Az után misét mondott a' tisztelt Püspök Ur, az ájtatosság *Te Deum* énekléssel végeztetett, 's mind ezek után a' zászló, mint a' templomba hozatott, kivont kardok között, az Universtás' épületébe visszakisértetett, 's itt a' tanulók a' magok Magnificus Rektorának 's a' Dékány Uraknak néhány szori *Vivátot* kiáltottak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A Mértékes, és Rímes Versekről való Gondolatok.

Akármely számos, és a' Tudós közönség előtt méltó érdemeikről esméretes nagy emberek kívánják a' Görög és Deák szerű mértékes verseket, az esetes, vagy mái úgy keresztelt rímeselek helyett a' Magyar Poësisban fel-vétetni; vagynak mindazonáltal számmal sokkal felesebben, kik a' régít szeretik, és annak minden gyúnyóltatása mellett is örömet vele megmaradnak. Szelidek-e' ezek, vagy félénkek, midőn róllok el-mondnak mindent, 's még is a' mások izlésinek erőnek erejével nyakokra való tolása mellett is csak halgatnak; azt úgy vegye akár ki, a' mint tettzik; én részemről magamat sokkal kisebbnek tartom, mint sem ebben a' Tudományos, és izléses vetélkedésben pártfogó, vagy ellenség lehetnék, reá mentem még is arra, hogy a' miket nem régiben egy Társaságos beszélgetésben hallottam, azokból, az ékesenszóilásnak minden segítségé nélkül, tsupán a' Társaságban folyt természetű beszélgetésnek hangján, némely meg-jegyzéseket tegyek; holott ha nem hibáz emlékezetem, a' következő okokat emlegetik vala a' mértékes versek mellett azoknak kedvellői által fel-hozatni.

1) *A' Magyar nyelv igen tiszta, ropogós és minden most élő Európai nyelvek között leg-alkalmasabb arra, hogy azon mértékes versek készíttessenek.* Mintha azért hogy ez a' papiros alkalmas az írásra, már semmiképpen nem szoríthatatnék nyomtató sajtó alá, a' reá szánt szókat öntött betűktől fogadni-el. Tagadhatatlan, hogy a' mi kedves nyelvünk tiszta, könnyen ugró a' szótagok mértéke abban természetes, 's csak nem minden szóban bizonyos; de

más felől a' Rímlésnek tulajdonságaival is szint úgy bír; és azért a' rajta verselőt nem büntethetjük arra, hogy ez időgen Görögöknek, és Romaiaknak nyomából ki ne lépjen: annyival inkább mivel a' mértékelésre való hajlandósága mellett —

2) Nehezen szenved *az egygyezett hangú szónak szük voltával való vádoltatását.* Mert légyen, hogy a' Francia, 's kivált az Olasz nyelvek Rímeselek, de hív Tanuk az eleitől fogva írt két, 's négy soru Magyar verses könyvek, 's minden nyelvünkön szólló Hazafiak, hogy ezen szükség miatt a' Tokai Hegy allyán Bor helyett sáros viz italra nem szorúl a' Poëta. Talám lehetnék is a' Rímben finyátlanabbak; szép az igaz, ha a' Hangok a' Beszédnek különböző részeiből vétettethetnek; de még is ezt kiszabhatja olyan szoros Törvényül, hogy annak által hágásáért in Crimen laesae versificationis esnének? A' Deák verseknek különös szépséget ad a' Caesura, azonban azt sokszor még a' leg-jobb Poéták is el-aluszsák, még is ök akkor is Poéták, 's a' versek versek maradnak.

3) *A' Vers* azt mondják *Musika mellé való, és azért szükség, hogy annak mértéke a' Nota sebes, vagy vonás voltának meg-feleljen.* E' légyen igaz a' versek egy részéről, de mennyi verset nem írtak, 's irnak ollyant, melly Húr mellé soha nem ragasztatik? Még a' Görög 's Deák Poéták is, nem mindent azért szerzettek, hogy el-énekeljék. Rimeri mondani, hogy a' legfőbb Poéták a' Homér és Virgil munkáit éneklették? Ha némely Görög versek 's a' Horátz Odái Notára voltak készitve, mindenek megvallják, hogy ma azok a' nóták el-vesztek, 's már mi haszon ollyan notára írni éneket valakinek, mellyet senki nem tud? Annyival inkább helyes dolog - é arra egy

egész nemzetet erőnek erejével kényszeríteni? Vallyon nem szintén annyi - é ez, mint egy könnyű lábú, 's a' leg szebb módi tántzokat jól tudó, Magyar Huszárt arra erőltetni, hogy azt a' tántzot járja, 's nem mást, mellyet Pán fútt, mikor leg elsőben a' hetes nád sipot fel-talalta, mellyet azomban senki nem tud, nem fú, nem ver, nem is huz? De

4) Azt mondják: *az indulatokat jobban kimutatják a' mértékes versek.* E' tsak olyan fel-tétel, mellyet kiki magáról így, vagy amugy, érezhet, vagy képzelhet; másról pedig nem tehet ítéletet. Hát ha sok emberek a' Rimes versekből értik, 's érzik jobban az indulatokat! abból, hogy a' Pujka, vagy a' Kakas reá szökik a' piros csizmára, azt állassuk-é, hogy ez az egyedül a' minden élő állatot fel-mérgegit? vagynak a' Rimes verseknek is különböző nemei, lehet azokon a' Hadakozást, 's a' szerelmet, úgy egyebet is erősebb, vagy lágyabb hangon énekelni, lehet a' meg nem mért szókat tolmátsává tenni az indulatoknak.

5) *A' Mértékeseket izeseknek, a' Rimeseket izetleneknek tartják.* Vallyon nem tsalják-é meg ebben magokat; vallyon az az íz, az a' szépség, a' mit látnak éreznek, vagy képzelnek, a' versek mértékiben vagyon-é, vagy inkább a' kimivelt Görög vagy Deák nyelvnek, és azzal öszve kötött Tudománynak tulajdona? Bátorodom minden tisztelettel ama Tudományok nagy Papjának a' Debretzeni égésben meg-károsodott Baráttyaéhoz írt mértékes verseinek néhány első soraihoz hozzá nyúlni, mellyek így vagynak:

Az a' rettentő Tűz mely Debretzennek
Öt nyoltzadát vad lángja alá boritá
Földiglen égetett le Téged is
Ugy mondja a' Hir, 's a' Hir annál
nagyobbat

'Shihetetlenebbetis mond mind azoknak
Kik lelkedet mint én nem esmérik
Hogy jó Férj és Atya a' dühüsködő
Lángból ki kapván Hitvesed' 's leányod'

Oly nyúgodalomban nézted a' tsapást
Melly Téged érdemessé teheté
Helly't fogni a' Portikusz Böltsei között.
— *Erdélyi Muzem 2-dik Füzet 97. Lap. Kazintzi*

Már mit vesztenének ezek a' magok izéssekből, ha Rimesen így rendeltetnének el:

Az a' rettentő Tűz, mellyben Debretzennek,

Öt nyoltzad részei lángok alá mennek
Földig leégetett Téged' is, 's a' mely Hir
Ezt mondja, még ennél nagyobbakat
is ir:

Úgy hogy tsak hinni is azok alig merik
Kik Lelkedet mint én, még úgy nem esmerik:

Hogy mint jó Férj 's Atya, a' midőn
ki kapod

Hitvesed 's Leányod' a' Tüzből, e'
napod'

'S a' nagy Tsapást nézed olyan nyúgott
Szívvel

Mellyel mindent tsak az igazi bölts
mivel

Hát még ha maga a' Szerző Ur rímelte volna meg, ki egész szabadsággal bánhatott volna tulajdon gondolattal, el hiszem olyan lett volna, ha nem szebb, egyik mint a' másik. —

6) *A' Rimelés tudatlan világnak szüleménye.* Alig volt a' világ valaha olyan tudatlan, hogy valamiben találós ne' lett volna. De légyen. Hát megvessünk-é mindent a' mi a' tudatlan világból maradt reánk? Ugy a' mértékeket is meg kell vetnünk; mert vallyon a' mértékes versek a' Görögök, vagy Deákok tudós századjaikban találtattak-é fel, vagy

pedig sokkal az előtt, mikor még csak alig pislogott a 'Tudományok' világa? Milyen volt a' Romaiaknál is a' mértéklés módja, egy elsőben! Bizony ha Gallus, Virgil, Horác, Tibull, Ovid, 's a' t. mértékes verseiket nem kaptuk volna, soha az Ennius darabossai nem ígéztek volna úgy meg minket, hogy a' Magyarban is versnek se mondjuk azt, a' mi mértékre nints ütve. Az említett Poéták ki-mivelték, pallérozták a' mértéklés' módját; nekünk is az a' kötelességünk, hogy a' mit a' régi-ektől vettünk, azért hogy régi ne hánnyuk el, hanem miveljük, pallérozzuk, tökéletesítsük, és adjuk néki azt a' diszt, azt a' fényt, a' mit csak el-fogadhat, lám a' puska por, a' Könyvnyomtatás mester-sége, egyik sem várta a' tudós századok' feltalálását, még is csak azért, hogy tudatlanabb idő szüleménnyé, a' máj tudós világ is hasznokat venni nem szégyenli. —

7) *Midőn a' rimeket klastromi eredetűeknek* mondják szégyenleném, úgy gondolkodni, mintha talám némellyek csak azért állanak ellene, hogy Papok találták-fel; mert világ ólta a' Tudomány nagyob-bára a' Papoknál volt, a' Klastromok tartották meg a' könyveket, 's a' Tudományok magvait a' világnak; innent ment által a' külsőkre, kik közzül ha némellyeknél ki fényesült is, amazokon miért düljanak, nintsen. Osztan kitől, mitől eredett a' rimes vers? ezt tudakozni csak annyi, mint a' jó bor hazájáról vetélkedni. Több hát ennél a' mit mondnak. —

8) *Hogy a' rimelés miatt sok jó gondolatok, illendő kifejezések elmúlnak.* De ez olyan nyilveszsző, mely az igazságnak Táblájáról az El-lövőkre vissza pattan; mert a' rim egy rendben, csak egy szót, 's néha annak is csak utól-

só részit válogatja, és szorítja-meg; a' mérték pedig minden lépésnek rendet szab, és sokkal több, különben igen illendő szókat kihány, mint a' rím; midőn ez a' mellett, felotte sokszor egész új gondolatra nyit útát, és önként egy szép példával, vagy kellemetes hasonlatossággal az egész verset meg-gyöngyöli. Tsuda még is, hogy a' rimes verseket, 's kivált a' Leoninusokat, mind kívánnyák, 's igyekezik némellyek gyalázattal el-horítani! Légyen! én sem oltalmazom a' Deák nyelvben. De mi lehet annak az oka, hogy a' Deák Leoninus versektől inkább irtózik az ember füle mint a' Magyarától? semmi nem egyéb, hanem hogy a' derék Poéták nem éltek véle, akkor még nem volt módiban, mert fogadom, hogy ha Virgil Leoninusokon éneklette volna az Éneisseit, ha Horátz meg-rimelte volna a' maga Daljait, a' mostani' oltársárlók éppen ellenkező hangon beszélnének.

'S ugyan mit is tészen az, hogy a' rimes versek ellen, némelly ügyesen füzött Deák mértékű verseket hoznak elő? (Erd. Muzéum 3-dik Füzet 108. lap) Hogyan következik abból a' rimeseknek tsekélyisége? Nem lehet-é ezek ellen hasonló következéssel fel-hozni némely szintügyes Cadentiás verseket? p. o:

„E' szüntelen égő Fáklya' özön árja

„Kevés minutában őket által járja

„Fel hozza idejét Ősz, Tél, Tavasz,
Nyárnak

Illy sok világokban, kik körülte jár-
nak. 's a' t.

Ismét: Ugy zúgnak a' Hárfák, Lantok,
és Czimbalmok,

Hogy ekhoznaq belé Hegyek, Völgyek,
Halmok, 's a' t.

(Folytatása következik)